

LAUSUNTO

21.2.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

Viite: VN/3713/2020

Asia: Lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle eläinlääkintähuoltolaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Eläinlääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Yleiset huomiot

Eläinlääkäriliitto kannattaa vanhentuneen kunnaneläinlääkärijärjestelmän muuttamisen mahdollistamista muun muassa palkkausjärjestelmän ja työaikojen osalta. Näille muutoksille on tarvetta, jotta järjestelmällä on edellytyksiä toimia myös tulevaisuudessa. Nykyinen lainsäädäntö ei mahdollista järjestelmän muuttamista. Juuri muutoksen mahdollistamisen on katsottava olevan eläinlääkärien kannalta uudistuksen tärkein tehtävä. Lakiluonnoksessa on lisäksi pyritty ratkaisemaan kilpailuneutraliteettiin liittyvät ongelmat mahdollisimman oikeudenmukaisella ja kaikkien osapuolten hyväksyttävissä olevalla tavalla.

Yliopistollisen eläinsairaalan potilasmateriaalin turvaaminen lailla on erinomainen muutos aiempaan. Kirjaus on välttämätön laadukkaana eläinlääkärikoulutuksen turvaamiseksi. Kokonaista koulutussuuntaa ei voida perustaa nykyisellä tavalla vapaaehtoisuuteen.

Kunnaneläinlääkäri virkojen pitäminen houkuttelevina on välttämätöntä koko järjestelmän toimivuudelle. Kunnissa tulee olemaan epätietoisuutta siitä, saadaanko 9 §:ssä lueteltujen peruseläinlääkäripalveluiden lisäksi ylipäänsä tarjota muita palveluita, miten markkinahintainen hinnoittelu tulisi toteuttaa ja miten määritellään syrjäinen alue, jolla markkinaehtoista hinnoittelua ei tarvitse toteuttaa. Eläinlääkäriliitto ymmärtää, ettei näitä pääasiallisesti määritellä nyt uudistettavassa eläinlääkintähuoltolaissa, vaan vaatimukset tulevat kuntalaista ja kilpailulainsäädännöstä. Tulee kuitenkin huomioida, että mikäli näistä ei ole saatavilla edes jotenkin sovellettavissa olevaa ohjetta, saattaa osa kunnista kieltää lakisääteisten palveluiden yli menevien palveluiden tarjoamisen. Tämä saattaa johtaa nykyisellä palkkausjärjestelmällä kunnaneläinlääkärien tulojen romahtamiseen, kunnaneläinlääkärien työnkuvan muuttumiseen vähemmän kiinnostavaksi ja pahimmillaan laajoihin irtisanoutumisiin.

Esitysluonnoksessa viitataan (s.7) vanhaan vuoden 2019 alussa voimaan tulleeseen kunnalliseen eläinlääkäritaksaan. Uusin päivitetty eläinlääkäritaksa on tullut voimaan 1.1.2021 (Yleiskirjeen 6/2020 liite 4).

Lakia sovellettaessa ja erityisesti markkinaperusteista hinnoittelua arvioitaessa tulee huomioida, etteivät päivystyksen kustannukset todellisuudessa rajoitu eläinlääkärille maksettavaan erittäin pieneen päivystyskorvaukseen. Kunnaneläinlääkäri virkoja on oltava tietty määrä, jotta päivystys on alueella mahdollista toteuttaa. Yksikään eläinlääkäri ei päivystäisi pelkällä nykyisensuuruisella päivystyskorvauksella, vaan päivystystä tehdään osana viran kokonaisuutta. Siten suuri osa virkojen kustannuksista kohdistuu todellisuudessa päivystyksen mahdollistamiseen. Esimerkiksi esityksen sivulla

9 viitataan tutkimukseen, jossa todetaan, että virka-aikana annettavien palvelujen kustannukset ovat 84 % kokonaiskustannuksista. Päivystysten kustannuksia ei voida laskea näin ja tämä tulisi todeta myös esitysluonnoksessa. Muuten on mahdollista, että KKV tulevaisuudessa arvioidessaan markkinaperusteista hinnoittelua katsoo lakisääteisen päivystysten kustannusten rajoittuvan päivystyskorvaukseen.

MMM:n uutta eläinlääkintähuoltolakia valmistelleen työryhmän yhdeksi tehtäväksi mainittiin kunnaneläinlääkäreille kuuluvien valvontatehtävien kustannusten ja rahoituksen käsitteleminen. Parityön määrä on lisääntynyt eläinten hyvinvoinnin valvonnassa ja sitä tulisi lisätä entisestään. Esimerkiksi poliiseille parityö on itsestänselvyyys. Kuten luonnoksessa todetaan, eläinten hyvinvoinnin valvontaan liittyvät kustannukset tulevat suurella todennäköisyydellä edelleen nousemaan. Tähän kustannusten nousuun tulee varautua.

Pykäläkohtaiset huomiot

9 § Järjestämisvastuuseen kuuluvat palvelut

Eläinlääkäriliitto esittää, että pykälän ensimmäisen momentin listaan järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista lisätään kohta 15: ensiapuluonteinen kiireellinen leikkaushoito (esim. pyometra, koiran sektio) tilanteissa, joissa jatkohoitoon lähettäminen huonontaa ennustetta tai se ei ole muuten mahdollista. Pieneläinten kiireellisen leikkaushoidon saatavuus tulisi turvata koko maassa. Jos kunta kieltää muiden kuin 9 §:n järjestämisvastuuseen kuuluvien toimenpiteiden tekemisen, voidaan joutua tilanteeseen, jossa eläin olisi hoidettavissa, mutta käytännössä joudutaan turvautumaan eutanasiaan. Näin voi käydä, jos alueella ei ole tarjolla yksityistä palveluntarjontaa, jatkohoitoon yksityiselle palveluntarjoajalle ei pääse tai eläimen kunto ei salli kuljettamista. Käytännössä Suomessa on useita tällaisia alueita, joilla erityisesti päivystysaikaan ei ole muuta palveluntarjontaa kuin päivystävä kunnaneläinlääkäri. On eläinlääkärin ammattietiikan vastaista lopettaa hoidettavissa oleva eläin, jos omistajakin toivoo, että hoitoa yritetään. Eläinlääkäriliiton mielestä eläin tulisi aina voida leikata kunnassa, jos jatkohoitoon lähettäminen merkittävästi huonontaa ennustetta tai se ei muuten ole mahdollista. Tulisi myös varmistaa, että kunnaneläinlääkäri voi päivätyössään ylläpitää ammattitaitoaan näitä leikkauksia varten ainakin niillä alueilla, joissa päivystysluonteisten kiireellisten leikkausten osalta ei ole yksityistä palveluntarjontaa.

Perusteluihin tulisi kohtaan 10 lisätä maininta, että kunnassa olemassa olevia kuvantamislaitteita kuten ultraäänilaitetta ja röntgeniä voidaan käyttää sairaan eläimen diagnoosin teon apuvälineenä kohdassa mainittujen palveluiden osalta. Nyt perusteluissa on vain maininta, ettei kuvantamispalveluiden järjestämistä edellytetä.

Muuten lista kattaa kunnassa tarjottavat vähimmäismääräiset peruspalvelut lausunnonantohetkellä melko hyvin. Lain tasolle nostettu tarkasti rajattu lista voi kuitenkin aiheuttaa ongelmia joustamattomuutensa takia.

14 § Kunnaneläinlääkärin perimät palkkiot ja korvaukset

Eläinlääkäriliitto pitää hyvänä, että kunnat voivat yhä pykälän toisen momentin mukaan maksaa subventioita eläinten pitopaikoissa annettavien palveluiden käyntipalkkioista ja matkakustannusten korvauksista. Subventiot lisäävät asiakkaiden tasavertaisuutta ja ennaltaehkäisevät eläinsuojelullisia ongelmia, kun pidemmät matkat eivät vaikuta tilallisen maksamaan hoidon hintaan. Subventioita maksetaan kuitenkin vain kunnaneläinlääkärien suorittamista käynneistä. Subventiot tulisi tasapuolisuuden vuoksi maksaa myös muiden päivystävien eläinlääkärien kohtuullisten etäisyyksien päästä suorittamista päivystysluonteisista hoitokäynneistä.

15 § Kunnan perimät maksut järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista

Pykälän ensimmäisessä momentissa väljennetään niiden kustannusten määritelmää, joista kunta voi periä klinikkamaksun. Lisäksi maksun perimisestä tulee pakollista. Tuleekin pitää huoli siitä, että kun kunnat tulevat uudistuksen myötä perimään aiempaa laajemmin ja suurempia klinikkamaksuja, tästä ei tule kustannuksia kunnaneläinlääkärille. Nyt monissa kunnissa kunnaneläinlääkärit kierrättävät klinikkamaksut kirjanpitonsa kautta ja tilittävät sitten maksut kunnalle. Eläinlääkärit maksavat esimerkiksi maksupäätteiden kulut ja kärsivät riskin mahdollisista maksuhäiriöistä. Eläinlääkärin ei tule kantaa maksujen keräämisen taloudellisia riskejä tai maksaa maksujen perimisestä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnaneläinlääkäri voi kuitenkin periä maksuja kunnan puolesta esimerkiksi kunnan maksupäätteellä tai muun kunnan kanssa sovitun järjestelmän avulla. On hyvä, että pykälän perusteluihin on nostettu toteama siitä, ettei laskutusta ole perusteita toteuttaa siten, että raha ohjautuisi ensin kunnaneläinlääkärille, joka tilittäisi sen kunnalle (s. 55). Lain tultua voimaan tulee myös huolehtia, ettei näin käy.

Pykälän toisessa momentissa säädetään mahdollisuudesta sopia muutoksesta kunnaneläinlääkärien palkkausjärjestelmään virkaehtosopimuksella osana työmarkkinajärjestöjen välisiä neuvotteluita. Eläinlääkäriliitto pitää palkkausjärjestelmän muutoksen mahdollistamista erittäin kannatettavana uudistuksena. Lakimuutoksen jälkeen palkkausjärjestelmää voidaan kehittää yhdessä kuntatyöntekijän kanssa ilman lainsäädännöstä tulevia esteitä.

18 § Yliopistollisen eläinsairaalan tuottamat julkiset eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäriliitto kannattaa yliopiston aseman turvaamista 9 §:ssä säädettyjen palvelujen tuottajana siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Esityksessä on perusteltu tätä muun muassa perustuslailla turvattujen sivistyksellisten oikeuksien turvaamisella. Kuten esitysluonnoksessa todetaan yliopistotutkintoon sisältyvän kliinisten taitojen opetuksen ja yliopiston tutkimustoiminnan kannalta välttämättömän potilasaineen saannin varmistaminen on yhteiskunnallinen intressi, joka kytkeytyy näihin oikeuksiin. Vaikutukset alueen kuntiin ovat pienet, sillä kuntien yliopistolle maksamat korvaukset eivät saisi ylittää niitä kustannuksia, jotka kunnille aiheutuisi, jos ne tuottaisivat palvelut omana toimintanaan. Eläinlääkäriliiton tietojen mukaan alueen kunnat eivät vastusta Yliopistollisen eläinsairaalan opetukseen käytettävän potilasmateriaalin turvaamista nyt esitetyllä lailla.

13 § Toimintaedellytykset, ilmoitusvelvollisuus toimipisteistä ja vastuu potilasasiakirjojen säilyttämisestä ja 25 § Toimintaedellytykset ja vastuu potilasasiakirjojen säilyttämisestä

Potilasasiakirjojen säilytysvastuun siirtäminen järjestäjälle eli kunnalle tai yksityisen eläinlääkäripalvelun tuottajalle selkeyttää tilannetta ja vastaa pääosin sitä, miten jo nyt käytännössä toimitaan.

Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta

15 § Potilasasiakirjat

Pykälän neljännessä momentissa aikaisemmin asetustasolla säädetty potilasasiakirjojen säilytysaika, vähintään kolme vuotta viimeisistä merkinnöistä, nostetaan lain tasolle. Viidennessä momentissa on perusteluiden mukaan informatiiviseksi katsottu viittaus EU:n tietosuoja-asetukseen. Momentin mukaan potilastiedoista muodostuvan rekisterin henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tätä asetusta. Lisäksi Suomen tietosuojavalettu on erikseen verkkosivuillaan nimennyt lemmikin eläinlääkäritiedot omistajan tai haltijan henkilötiedoiksi. Tietosuoja-asetus vaatii tietojen käsittelyn perustuvan johonkin asetuksessa luetelluista käsittelyperusteista. Tässä pykälässä säädetyn kolmen vuoden ajan potilastietojen käsittely perustuu lakisääteiseen velvoitteeseen ja niiden käsittelyperuste on siten selvä. Kolmen vuoden jälkeen käsittelylle on löydettävä toinen peruste, joka voisi lähinnä olla oikeutettu etu. Oikeutettu etu vaatii rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn etujen punnintaa.

Jos tietojen käsittelyä ei voida lakisääteisen säilytysajan jälkeen perustella riittävän hyvin, tulisi tiedot minimointiperiaatteen perusteella poistaa. Usein tietoja voi olla tarpeen säilyttää pitempään kuin kolme vuotta viimeisistä rekisteriin tehdyistä merkinnöistä. Tämän mahdollistaminen vaikuttaisi olevan ajatuksena myös tämä pykälän kohdalla, koska säilytysajan sanamuodoksi on valittu vähintään kolme vuotta. Kirjaus ei kuitenkaan tee säilyttämisestä lakisääteistä velvoitetta säilyttää tietoja tätä pidempään ja siten säilytystä on pohdittava tietosuoja-asetuksen muiden perusteiden kautta. Olisi selkeämpää ja potilasturvallisuuden kannalta parempi vaihtoehto, jos potilastietoja tulisi säilyttää eläimen koko elinikä. Jos tietoa kyseisen eläimen kuolemasta ei ole saatavilla, voisi säilytysaika olla myös kyseisen eläinlajin keskimääräinen elinikä. Tällöin eläimen omistajallakin olisi tosiasiallinen mahdollisuus saada eläimensä potilastiedot, vaikka edellinen omistaja olisi pyytänyt ne tietosuoja-asetuksessa rekisteröidylle säädettävien oikeuksien perusteella poistamaan. Lakiuudistuksessa vastuu potilastietojen säilyttämisestä siirretään eläinlääkärien työntekijöille, mikäli eläinlääkärillä tällainen on. Siten pitempi säilytysaika ei olisi kohtuuton myöskään eläinlääkäreille.

Julkisten alojen eläkelain 85.5 §

Lakiuudistuksen yhteydessä ei ole esitetty muutosta julkisten alojen eläkelakiin. Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee mahdollistamaan sen, että kunta perii toimenpidepalkkiot eläinlääkärin tekemistä toimenpiteistä. Siksi myös julkisten alojen eläkelain 85.5 §:ää tulisi täsmentää. Tällä hetkellä pykälässä todetaan näin: Kunnaneläinlääkärin eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon kunnan virkatehtävistä suorittamien palkkausetujen lisäksi eläinlääkärin eläimen omistajilta tai haltijoilta periminä eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 19 §:ssä tarkoitettuina palkkioina mainitun lain 7 §:ssä tarkoitetun kunnan toimielimen vuosittain vahvistama rahamäärä.

Myös JuEL:n pykälässä tulisi selkeyden vuoksi mahdollistaa se, että kunta perii palkkiot ja maksaa normaalisti palkkaa eläinlääkärille. Tällöin ei ole mitään syytä sitoa eläkkeitä toimenpidepalkkioiden kattoon, vaan eläkettä tulisi suorittaa normaalisti koko palkasta kuten muillakin työntekijöillä. Virkatehtäviin viittaava kirjaus saattaa olla ongelmallinen erityisesti siinä tilanteessa, että kunta yhtiöittää eläinlääkäripalvelut ja eläinlääkäreistä tulee työntekijöitä.

Suomen Eläinlääkäriliitto ry

Kunnioittaen,

Katri Kiviniemi
puheenjohtaja